פורים ב

א. אויפן פסוק[1] „קיימו וקבלו היהודים" זאגן חז"ל[2]: „קיימו מה שקיבלו כבר", אז די „מודעא רבה לאורייתא" מצד דעם וואס „כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וכו'", בשעת מ"ת, איז בטל געווארן בימי הפורים ווייל „הדר קבלוה בימי אחשורוש".

עס איז מובן אז דאס וואס די אידן האבן (דעמאלט) מקבל געווען תורה מדעתם איז אן ענין עקרי. איז ניט מובן לכאורה: פארוואס מ'האט ניט מתקן געווען צו טאן בימי הפורים אן ענין לזכר פון דעם „הדר קבלוה בימי אחשורוש"?

און אע"פ אז דאס וואס זיי האבן דעמאלט מקבל געווען מדעתם איז געווען „מאהבת הנס שנעשה להם"[3], איז אבער פארט שווער צו זאגן אז ס'זאל ניט זיין אפילו א זכר צום ענין הכי עיקרי[4], וואס דער נס האט ארויס־געפופן — דער גמר און שלימות פון מתן תורה, קבלת התורה מדעתם.

ב. ויש לומר, אז אדרבא, דאס ווערט ארויסגעבראכט אין אלע מצוות מיוחדות פון פורים: א) מקרא מגילה, ב) משלוח מנות, ג) מתנות לאביונים,

די מצוות וואס אין זיי איז מודגש דער שינוי פון פורים לגבי אנדערע חגים ויו"ט [משא"כ די אנדערע מצות און ענינים שבפורים — קריאת התורה, אמירת ועל הנסים בתפלה ובברכת המזון, איסור הספד ותענית, סעודה — משתה ושמחה — וועלכע זיינען דאס (דוגמתם) בשאר החגים ויו"ט[5]].

ובהקדים דעם חילוק צווישן א מעשה וואס א מענטש טוט דורך כפי' ואונס, און א מעשה וואס ער טוט ברצון ודעת: וועז דאס איז בעל כרחו ובכפי' טוט ער דאס נאר אויף וויפל ער מוז און עס פאסירט זיך (צו יוצא זיין ידי חובתו); משא"כ וועז ער טוט עס מיט אן אייגענעם חפץ ורצון, באנוגנט ער זיך ניט מיט בלויז יוצא זיין ידי חובתו, נאר ער איז זיך משתדל און זוכט צו מוסיף זיין ומהדר זיין אין דער פעולה, מער ווי עס פאדערט זיך מצד דער פליכט וואס ליגט אויף אים.

און דאס דריקט זיך אויס אין דעם „קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם" — דורך די מצוות (כתיבת[6] ו)קריאת המגילה, משלוח מנות און מתנות לאביונים.

והביאור: פון איין זייט זיינען די דריי ענינים ניט קיין דברים חדשים ממש, און לאידך, האבן זיי אין זיך א הוספה לגבי דעם ווי זיי זיינען פאראן פון פריער:

דער ענין המגילה איז ניט קיין חידוש, (עס זיינען דא פון פריער די ספרי

---

1) אסתר ט, כז.

2) שבת פח, א.

3) פרש"י שבת שם ד"ה בימי. ועד"ז בתוד"ה מודעה שבת שם „קבלו מדעתם מאהבת הנס".

4) להעיר ממגילת סתרים לאסתר (שם, יט בסופו): והא דמרדכי כתב כו'.

5) אבל י"ל דגם חיוב משתה ושמחה הוא מהענינים המיוחדים שבפורים, כי לא נמצא במק"א החיוב באופן כזה, כדלקמן בפנים. משא"כ קריאת התורה וכו'.

6) להעיר מפרש"י עה"פ (מג"א ט, כז) „קיימו וקבלו היהודים גו' ככתבם" „שתהא המגילה כתובה כתב אשורית". וראה לקמן בפנים ובהנסמן בהערה 10.

קודש, תורה נביאים וכתובים — אעפ"כ איז מיט דער מגילה נתוסף געוואָרן נאָך אַ ספר צו די ספרי קודש — דורך אַ בקשה מיוחדת כתבוני לדורות[7], אַז דאָס איז פון די נסים הכתובים[8] עכ"פ דער סיום וסוף זייערער[9]: און עד"ז) קריאתה[10] — איז דאָך סיי דער ענין פון קריאה בתורה שוין געווען, ועד"ז דער ענין סיפור הנס דאָ (בכלל) אין יו"ט, אעפ"כ קומט דאָ צו די קריאה בלילה[11] פון אַ מגילה[12] מתוך הקלף פרסומי ניסא וכו'[13].

משלוח מנות: לויט ווי עס איז מבואר אין מנות הלוי[14], איז ענינה צו מרבה זיין שלום וריעות צווישן איין אידן מיטן צווייטן, וואָס דאָס איז דאָך אַ מצוה וכללית בכל ימות השנה — אהבת ישראל, וועלכע איז אַ כלל גדול בתורה[15]: אָבער מצד מצות אהבת ישראל איז ניטאָ קיין חיוב אַז מ'דאַרף זוכן אַ אידן צו מקיים זיין די מצוה פון „ואהבת לרעך כמוך". דער חידוש אין דער מצוה פון „משלוח מנות איש לרעהו": משתדל זיין זיך געפינען „רעהו" און דורך משלוח מנות צו אַרויסברענגען בפועל און אין אַן אופן אַז מ'זאָל עס קענען גלייך נוצן (ניט — געלט[16]) דעם ואהבת לרעך כמוך.

מתנות לאביונים: דער ענין הצדקה[17] — איז אַ מצוה בכל השנה כולה; אין פורים קומט צו דער יתרון, אַז ס'איז ניט גענוג דאָס וואָס בשעת ער טרעפט אַן עני איז ער מקיים די מצוה פון „פתוח תפתח" און „נתון תתן"[18], נאָר ער דאַרף עס זוכן און געפינען און — צוויי עניים און זיי געבן (באופן פון) „מתנות".

און דאָס איז מודגש אויך אין די וויער־טער „קיימו מה שקבלו כבר": דאָס זיינען ענינים[19] וואָס „קבלו כבר" — וואָס מ'איז אין זיי מחוייב און מ'טוט זיי בלאה"כ: בפורים אָבער קומט אין זיי צו דער ענין פון „קיימו" — דער אויפטו פון קיום וחיזוק — און אין ביידע קוין בין אדם לחבירו און בין אדם למקום: אַ קיום והוספה פון אַן ענין אין תורה כפשוטה, כתיבה וקריאת מגילה, און דורכדעם אויך אין שבח[20] ושירה לה', מער ווי אין אַנדערע ימים טובים (בין אדם למקום),

און אַ הוספה פון פעולה און השתדלות מיוחדת אין דעם ענין פון „ואהבת לרעך כמוך" און מצות הצדקה, דורך משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים (בין אדם לחברו).

---

7) מגילה ז, א.
8) משא"כ נס חנוכה.
9) יומא כט, א.
10) ראה צפע"נ להרמב"ם ריש הלכות מגילה. וראה לעיל ע' 352, ושי"נ.
11) ראה צפע"נ לרמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ג.
12) דק"ו דר"י בן קרחא (מגילה יד, א) „ומה מעבדות לחירות אמרי' שירה ממיתה לחיים לא כ"ש" (וראה טו"א שם) הוא בפשטות לכל הדיעות, אלא שלר"נ יתירה מזו: „קרייתא זו הלילא" (וכ"כ הרמב"ם הלכות חנוכה פ"ג סה"ו. וכ"ה בבה"ג הל' מגילה בסופו). וראה שו"ת חת"ס יו"ד סו"ס רל"ג.
13) ולהעיר משו"ת צפע"נ דווינסק ח"ב סי' ח אות ג. מהד"ת ט, א.
14) למגילת אסתר ט, טז. כ (ואילך).
15) תו"כ ופרש"י קדושים יט, יח.

16) ראה תענית כג, ב.
17) ראה מג"א ר"ס תרצד משל"ה ומהרי"ל דמתנות לאביונים צ"ל משלו ולא משל מעשר. וראה שו"ת כת"ס או"ח סי' קלט.
18) ראה טו, ח. יו"ד.
19) להעיר שענין ה„שמחה ומשתה ויו"ט ומשלוח מנות איש לרעהו" (אסתר שם, יט) קבלו ע"ע עוד לפני כתיבת ובקשת מרדכי — ראה מנות הלוי שם. מגלת סתרים שם (פסוק יט). ועוד.
20) ע"ד קרבן תודה.

ג. מ׳קען אַבער פרעגן: אויף משלוח מנות און מתנות לאביונים געפינט מען אַנדערע טעמים: באַ משלוח מנות „כדי[21] שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא כמשמע בגמ׳ בפ״ק[22] דאביי בר אביי ורב חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי ונפקו בהכי משלוח מנות אלמא דטעמא משום סעודה היא״[23], ועד״ז בנוגע מתנות לאביונים איז משמע בכ״מ אַז דאָס איז כדי זיי זאָלן האָבן (געוגן) אויף סעודת פורים[24] —

ולפי דעות אלו, אַז תוכנן וענינן פון די מצות איז דער קיום פון סעודת פורים און צוליב דעם איז די השתדלות במצות אלו (כאָטש אַז בדרך ממילא איז מען דערמיט מקיים אויך מצות ואהבת לרעך כמוך און מצות צדקה) — איז אין זיי דאָך ניט ניכר ומודגש דער „קיימו מה שקבלו כבר״?

ד. ווען מען דאָס פאַרשטיין ובהקדים אַז אויך דעת הרמב״ם איז משמע כנ״ל — אַז די מצוה פון מתנות לאביונים איז ניט (נאָר) אַלס מצות צדקה (ועד״ז בנוגע משלוח מנות כדלקמן) — וז״ל הרמב״ם[25]: „מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהר־בות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר[26] להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים״.

אויב דער רמב״ם האָלט, אַז דער תוכן המצוה פון מתנות לאביונים בפורים איז דער ענין הצדקה במילא איז דער ענין („במתנות לאביונים . . דומה לשכינה״) אַ מעלה וואָס איז דאָ ביי דער מצוה פון צדקה פון כל ימות השנה — האָט ער דעם ענין (די מעלה „לשמח לב עניים . . דומה לשכינה״) געדאַרפט אַריינ־שטעלן בעיקר במקומו, אין הל׳ מתנות עניים[27], וואו ער רעדט וועגן דער מעלה פון נתינת הצדקה בכלל — וואָס איז די שייכות דערפון דוקא (צו פורים און) הל׳ מגילה?

און אַזוי אויך לאידך גיסא: די מעלות אין נתינת צדקה וואָס ער ברענגט אין הל׳ מת״ע (אין ישראל נגאלין אלא בצדקה[28] וכיו״ב), דערמאָנט ער ניט דאָ אין הל׳ (פורים —) מגילה[29]

מוז מען זאָגן לדעת הרמב״ם, אַז כאָטש מיט געבן „מתנות לאביונים״ בפורים איז מען מקיים (אויך) די מצות הצדקה, איז אַבער תוכנה וענינה (פון מצות מתנות לאביונים בפורים) ניט (נאָר) דער ענין פון צדקה, צו ממלא זיין „די מחסורו״ פון די צרכי העני כפשו־טם, נאָר (בעיקר) דער קיום ענין השמחה[30] פון עני — „לשמח לב עניים״.

---

21) תרומת הדשן סי׳ קיא.

22) מגילה ז, ב.

23) וראה שו״ת חת״ס או״ח סי׳ קצו ע״ד ב׳ הטעמים, ואשר זהו מחלוקת הרמ״א ופר״ח כר.

24) ראה לבושי שרד במג״א שם סתרצ״ה סקי״ג. ובפרמ״ג שם [וראה ב״מ עח, ב. ובפרש״י שם. ע״ז יז, ב (ובפרש״י ותוס׳ שם)]. צפע״נ לרמב״ם הל׳ מגילה פ״ב סהט״ז. וראה בהנסמן לקמן הערה 30.

25) הלכות מגילה פ״ב הי״ז.

26) ישעי׳ נז, טו.

27) פ״י.

28) שם בריש הפרק.

29) וידוע בכללי הרמב״ם שאין סומך בספרו על מש״כ לאחרי זה (יד מלאכי כללי הרמב״ם אות ואו).

30) ראה גם ריטב״א מגילה ז, ב. רמב״ן וחי׳ המיוחס להריטב״א ב״מ שם. ובהנ״ל משמע שזהו גם הטעם במשלוח מנות מצד שמחה. ולהעיר שברמב״ן מתוספתא (מגילה פ״א ה״ה) „והמותר אל יפול לכיס של צדקה״. משא״כ בריטב״א שם, ובמגילה שגריס „יפלו בכיס של צדקה״. וראה שו״ת כתב סופר או״ח שם.

[ומהאי טעמא איז מובן וואס דער רמב"ם איז דאָ כולל אין דער שמחה פון מתנות לאביונים אויך „יתומים ואלמנות וגרים" — דלכאורה: אויב זיי זיינען נצרכים, זיינען זיי דאָך אין כלל פון אב־יונים ועניים, פאַרוואָס טיילט ער זיי אויס באַזונדער? און אויב זיי זיינען ניט נצרכים און דאַרפן ניט אַנקומען צו צדקה — פאַרוואָס רעכנט זיי דער רמב"ם בשייכות צו דער מצוה פון מתנות לאביונים?

ע"פ הנ"ל אָבער, אַז דער גדר ותוכן המצוה פון מתנות לאביונים איז בעיקר „לשמח לב וכו'" האָט עס במילא אַ שייכות צו אַלע „אומללים האלו". וע"ד הצחות — אין דעם פרט פון שמחה זיינען זיי אַלע „עניים" ונצרכים].

נאָכמער: פון לשון הרמב"ם איז מובן אַז אַלע דריי ענינים סיי „סעודתו", סיי „שלוח מנות לרעיו" און סיי „מתנות לאביונים" איז ענינם ותוכנם — שמחה (ניט אַן אַנדער ענין), נאָר היות אַז „אין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים", דעריבער „מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים"

דאַרף מען פאַרשטיין: בנוגע צו דער סעודה איז מובן אַז ענינה איז שמחה — פון וואַנעט נעמט אָבער דער רמב"ם אַז דער תוכן וגדר פון משלוח מנות און מתנות לאביונים איז ענינם שמחה.

[אויך דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס איז טאָקע די שייכות פון דעם „שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה" דוקא צום תוכן המצוה פון מתנות לאב־יונים? לכאורה איז דאָס שייך בּאַ יעדער נתינת צדקה, ווי ס'איז מובן אויך פון פסוק וואָס דער רמב"ם בריינגט, און פונדעסטוועגן דערמאָנט ניט דער רמב"ם די מעלה „דומה לשכינה" בנוגע צו צדקה בכלל, כנ"ל, כאָטש אַז ער ברענגט דאָרטן[31] דעם פסוק „להחיות רוח שפלים גו"].

ה. בנוגע צו משלוח מנות י"ל אַז דער רמב"ם לערנט אַז טעמו איז, כנ"ל, פאַרזאַרגן אַז אַ צווייטער זאָל האָבן אויף סעודת פורים וואָס דאָס איז אַ טייל פון דעם חיוב פון זיין אייגענער סעודה, ווי דער רמב"ם זאָגט: „כיצד חובת סעודה זו, שיאכל .. (און איז ממשיך אין דער זעלבער[32] הלכה[33]) וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות כו', ואם אין לו מחליף עם חבירו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו", וואָס סעודת פורים איז דאָך אַן ענין פון שמחת מצוה — משתה ושמחה[34],

ועד"ז י"ל איז אויך במתנות לאביונים אַז דאָס איז פאַרבונדן מיט חיוב משתה ושמחה שעליו, זיין סעודת פורים[35],

ווי דער רמב"ם האָט שוין געזאָגט[36] בנוגע צו שמחה ביו"ט „וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו אתו ואינו מאכיל

---

31) בהל' מתנות עניים שם.

32) כידוע שחלוקת ההלכות ברמב"ם בדיוק היא ולמדין ממנה וכו' (ראה לדוגמא הל' ת"ת לאדה"ז קו"א לפ"א ס"א [תתכז, א]).

33) כ"ה בדפוסי רמב"ם שלפנינו. ובספרי תימן הוא בהלכה בפ"ע (ראה רמב"ם מהדורת פרענקל).

34) אבל אין מוכרח לומר שהרמב"ם ס"ל כהתה"ד (שבהערה 21), כ"א ע"ד פי' הב"ח או"ח סר"ס תרצה, ע"י"ש.

35) אלא שהחילוק בין משלוח מנות ומתנות לאביונים לפ"ז הוא דמשלוח מנות הוא איש לרעהו, גם לעשירים, ומתנות הוא רק לאביונים עניים הנצרכים. ראה במקומות הנ"ל הערה 30.

36) הל' י"ט פ"ו ה"ח. שו"ע אדה"ז הל' י"ט סתקכ"ט ס"א (בהוספת הרא"י, הפסוק — לאחרי תיבת „האומללים"): שנאמר והלוי והגר והיתום וגו' — דברים טז, יד. וצ"ע שלא העתיק אדה"ז גם תיבת „והאלמנה".

ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו כו״, עיי״ש.

עס איז אבער שווער אזוי לערנען דאָ בנוגע צו מתנות לאביונים, היות דער רמב״ם טיילט אפ דעם דין פון „מתנות לאביונים״ אין אַ באזונדער הלכה: „וחייב לחלק לעניים ביום הפורים וכו״ ניט ווי דער דין פון משלוח מנות וועלכן ער שרייבט בהמשך אין איין הלכה מיט מצות הסעודה[37],

ובפרט אז ער דערמאנט ניט אין דער הלכה און אין דער הלכה שלאח״ז בנוגע צו מתנות לאביונים „וכשהוא אוכל ושותה וכו״ וכיו״ב, ווי אין הל׳ יו״ט.

פון דעם איז מובן אז דאס איז אַ באַזונדער ענין וואס האט ניט צו טאן מיט חיוב סעודתו, משתה ושמחה שעליו.

נאכמער — לפי הנ״ל קומט אויס, אז משלוח מנות און מתנות לאביונים, זיינען ניט קיין באזונדערע ענינים בפורים, נאר — אַ חלק און אַ פרט פון דעם חיוב סעודה שלו, און בשעת ער איז ניט מקיים מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים איז ער ניט יוצא כדבעי במצות סעודת פורים (משתה ושמחה) שעליו, ע״ד ווי בנוגע יו״ט,

וואס דאס איז היפך פשטות הכתוב והמבואר בכ״מ, אז זיי זיינען דריי באַזונדערע מצות. און ווי ס׳איז אויך מוכח פון לשון הרמב״ם בנוגע צו מתנות לאביונים אז מוטב להרבות בזה, וויל „אין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים כו״, ד. ה. אויך אין דעם איז ער מקיים די מצות פון פורים, כולל אויך דעם ענין השמחה, נאר עס איז ניט שמחה גדולה ומפוארה, עס קומט ניט צו דער שמחה פון מתנות לאביונים.

ו. ויש לומר הביאור בכל זה:

דער לשון אין מגילה[38] (פון וואַנען מ׳לערנט ארויס די דריי מצות: משתה — סעודה, משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים), איז: „לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים״. פון דעם וואַרט „ימי״ איז משמע, אז דער חיוב פון משתה ושמחה בפורים איז ניט אַ פעולה וואס מ׳דארף טאן און זמנה איז אין דעם טאג, נאר דאס איז דער גדר (— חובת) היום[39], אַ תוצאה פון דעם וואס דער יום („ימי״) איז ענינו „(משתה ו)שמחה״.

פון דעם איז מובן אז אויך די אַנדערע ענינים וחיובים פון ימי הפורים, עכ״פ די וואס שטייען בהמשך אין זעלבן פסוק „ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים״, קומען אויך אלס תוצאה פון דעם וואס די טעג גופא זיינען[40] ימי משתה ושמחה[41].

---

37) ועד״ז הוא בשו״ע שדין מעות פורים לעניים הוא סי׳ בפ״ע, משא״כ החיוב ופרטי הדינים דמשלוח מנות הוא בהסי׳ ד„דיני סעודת פורים״.

38) ט, כב.

39) וראה לקו״ש ח״ז ע׳ 20 ואילך, שזהו חיוב על כל היום.

40) בסגנון אחר קצת: עשיית ימים אלו („לעשות אותם״ לימי שמחה• היא ע״י ג׳ דברים: משתה — סעודה, משלוח מנות ומתנות לאביונים. וראה פרש״י שם, כח ד״ה „ונעשים, משתה ושמחה ויו״ט לתת מנות ומתנות״.

41) עפ״ז אולי יש לבאר זה דלשון הרמב״ם בהי״ד הוא „שמחה ומשתה״ כסדרן בכתוב לפנ״ז (יט) אע״פ דבפסוק זה לא נאמר התקנה והחיובים דימי הפורים, שהרי נזכר שם יו״ט ולא נאמר שם מתנות לאביונים, ולא כסדרן בהכתוב „ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים״ שבו נאמר (וממנו למדין) החיובים דימי הפורים (וראה מנות הלוי ומגלת סתרים שם (הובאו בהערה

• להעיר מצפע״נ השלמה ע׳ 30.

דעם ענין אז די „ימי" ווערן (ימי) משתה ושמחה, גלעפינט מען ניט אין אַנדערע יו"ט.

און דאָס איז די שייכות צו „קיימו מה שקבלו כבר", אין דעם ענין וואָס דאָס זיינען „ימי משתה ושמחה", דריקט זיך אויס דאָס וואָס „הדר קבלוה בימי אחשורוש"[42], (דער היפוך פון אונס), ווען זיי האָבן מקבל געווען די תורה „מדעתם" ומרצונם[43].

ז. וי"ל אַז דער ענין פון „קיימו מה שקבלו כבר", דריקט זיך אויס בעיקר אין דעם אופן המיוחד פון דער שמחה בפורים וואָס מען גלעפינט ניט בייַ אַנדערע יו"ט וחיובי שמחה:

וועגן מצות הסעודה זאָגט דער רמב"ם[44]: „כיצד חובת סעודה זו שיאכל כו' ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו". דער מקור פון דער הלכה איז (ווי מפרשים זאָגן[45]) מאמר רבא[46] „חייב[47] איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

לכאורה איז שכרות ניט קיין הנהגה רצוי', און ווי מפרשים[48] זיינען אין דעם מאריך בשייכות צו דעם דין, און ווי דער רמב"ם אַליין איז עס מסביר בשייכות צו (שאר) יו"ט[49]: „שהשכרות והשחוק כו' אינה שמחה אלא הוללות כו'" — איז ווי קומט עס אַז דאָס איז גאָר „חובת סעודה זו .. שותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו".

ח. קען מען דאָס מסביר זיין ע"פ הנ"ל: וויבאַלד אַז בימי הפורים האָט זיך אויפגעטאָן (ווי די גמרא זאָגט) דער ענין פון „קיימו מה שקבלו כבר", די שלימות וגמר פון קבלת התורה, איז ווי־באַלד די תורה איז דאָך גילוי רצונו וחכמתו של הקב"ה, חמדה גנוזה[50] קען דאָס א נברא (א מוגבל אין זיין ידיעה והשגה און אין זיין מציאות) ניט אויפ־נעמען, און דעריבער איז ביי מ"ת על כל דבור ודבור פרחה נשמתן[51],

ועד"ז און ביתר שאת איז בנוגע „הדר קבלוה בימי אחשורוש", בכדי מקבל זיין תורתו של הקב"ה, האָט געדאַרפט זיין דער ביטול השגה ודעת ביז צו הפשטת הגשמיות, וע"ד ווי עס שטייט אין טור און שו"ע (ודאדה"ז)[52] דער אופן התפלה פון חסידים ואנשי מעשה (וואָס „המתפלל[53] צריך שיראה עצמו כאילו שכינה[54] כנגדו") „היו מתבודדים ומכוו־

---

19)) — כי בזה מוסבר שגדר ה„ימי" הוא „שמחה" ומזה מסתעף החיוב דמשתה וכן המשלוח מנות ומתנות כו'.

42) להעיר דבגמ' (פסחים סח, ב) באים בחדא מחתא „הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה" [„שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו" — פרש"י שם ד"ה דבעינן. שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"ח]. הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ"ט ימי משתה ושמחה.

43) ראה בה"ג הל' מגילה (קרוב לסופו) „ועדיף יום פורים כיום שנתנה בו תורה". ועד"ז בשאילתות ויקהל שאילתא סז. ובהעמק שאלה שם אות ו' מפרש ע"ד הנ"ל. וראה שו"ת כתב סופר שם ס' קמא.

44) שם הט"ו.

45) מגיד משנה. הגהות מיימוניות.

46) מגילה ז, ב.

47) בש"ס שלנו הגירסא מיחייב. אבל במאור הקטן על הרי"ף, שער הכוונות בסופו, של"ה פ' תצוה ובכל דרושי דא"ח שראיתי הל' הוא חייב איניש. וכן הוא ג"כ בא"ח (הובא בב"י סי' תרצה), שו"ע או"ח סתרצ"ה ס"ב, סי' יעב"ץ ועוד.

48) מאירי מגילה שם. כל בו (סי' מה בסופו). ועוד.

49) הל' יו"ט שם ה"כ.

50) שבת פח, ב.

51) שבת שם. ראה תניא פל"ו. אגה"ק ס"י.

52) או"ח ר"ס צח. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סוס"ה.

53) סנהדרין כב, א.

54) בשו"ע אדה"ז „שכינה שרוי' כנגדו". ובטושו"ע שם: ויחשוב כאילו שכינה כנגדו.

נים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפש־טות הגשמיות ולהתגברות רוח[55] השכליות עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה" —

און בימי הפורים זיינען אידן צו דעם צוגעקומען דורך זייער מסירת נפש במשך כל השנה כולה[56].

ט. ועפ"ז איז מובן אַז דער ענין (עקרי) פון פורים, דער „עיצומו של יום" זאגט זיך אַרויס אין „ימי משתה ושמחה" — אין דער שמחת הסעודה באופן פון „שותה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו" —

ווייל דער הדר „קבלוה בימי אחש־ורוש" און „קיימו מה שקבלו כבר" במ"ת, דריקט זיך אויס אין דעם וואָס ער איז מבטל דעתו והשגתו, ביז ער קומט צו „להתפשטות הגשמיות", וע"ד ווי מ'געפינט ביי נבואה — ווי דער רמב"ם זאגט[57] — „כולן אין רואין כו' אלא בחלום בחזיון לילה או ביום אחר שתפול עליהן תרדמה . . וכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזין וכח הגוף כשל ועשתנו־תיהם מתטרפות כו'".

און דעריבער איז אויך דער חיוב השמחה פון ימי משתה ושמחה אין אַזאַ ניט מוגבל'דיקן אופן „עד שישתכר וירדם[58] בשכרותו" ווען עס ווערט נתבטל[59] זיין ציור ועשתנותיהם.

יו"ד. און מהאי טעמא זאגט דער רמב"ם „מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו": כאָטש אַלע דריי מצות איז ענינן שמחה, איז אָבער „אין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים כו'": ווען איז די שמחה אַן אמת'ע און שלימות'דיקע ביז ער גייט אַרויס פון זיין ציור ומציאות און קומט צו אַ מצב פון „לא ידעי" — וואָס דריקט אויס (קיום) קבלת תורתו של הקב"ה — בשעת ער איז מרבה במתנות לאביונים, וואָס דערמיט באַווייזט ער אַז דער ענין פון משמח זיין „לב עניים כו'" רופט בא אים אַרויס מער שמחה ווי זיין אייגענע סעודה ושמחה, אַדער אפילו די סעודה מיט „רעיו" (אנשים כערכו)[60].

משא"כ בנוגע יו"ט, וואָס דער חיוב השמחה ביו"ט איז די מצות — „ושמחת בחגיך"[61]; ס'איז אין דעם ניטאָ דער חיוב לבסומי עד דלא ידע', „עד שישתכר" — ביז צו אַרויסגיין פון זיין מציאות, ואדרבה, ווי מובן פון רמב"ם דאָרטן, כנ"ל, אויב עס זיינען ניטאָ קיין עניים ומרי נפש, איז מספיק זיין שמחה פרטית און עס פעלט ניט אין זיין קיום מצות „ושמחת בחגיך", וואָס האָט אַ הגבלה.

דוקא ווען ער איז „נועל דלתות חצירו", ווען ער טוט אַ פעולה צו שולל זיין די שמחת יו"ט פון די עניים —

---

55) כ"ה בשו"ע אדה"ז ובטור. בשו"ע שם: כח השכלי.

56) ראה תו"א צב, ד. צה, ד ואילך. צז, א. צח, א. ובכ"מ.

57) הל' יסודי התורה פ"ז ה"ב.

58) להעיר משהש"ר פ"א, יב (ב) דלפני קבלת התורה „ישנו להם לישראל כל אותו הלילה". וראה לקו"ש ח"ד ע' 1024, שי"ל שזו היתה ההכנה שלהם לקבלת התורה. ולהעיר מסה"מ תשי"א ע' 11 ואילך.

59) ראה תו"א צה, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

60) וי"ל דמשלוח מנות מכיון שזהו „לחבירו", ה"ז רק בחי' „לא ידע" בהאדם עצמו, היינו שלימות בחי' השמחה דלא ידע שבמשתה וסעודה שלו. ולכן כתבו הרמב"ם כהמשך וכסיום ל„כיצד חובת סעודה זו . . וכן חייב אדם לשלוח כו'". משא"כ מתנות לאביונים (שאינם בדרגתו) שהוא למעלה מ„לא ידע" המתבטא אצל האדם בסעודתו הוא, ולכן כתבו הרמב"ם בהלכה בפ"ע.

61) ראה טז, יד.

דעמאלט איז דאס ניט קיין שמחת מצוה נאר שמחת כריסו.

יא. און אין דעם איז דער יתרון פון דער שמחה בחג הפורים, וואס די שמחה דארף זיין עד דלא ידעי, העכער פון זיין ידיעה והגבלות — און אזא שמחה גדולה ומפוארה זאגט זיך ארויס ווען ער איז משמח לב העניים כו'.

און אויף דעם איז דער רמב"ם מוסיף אז ניט נאר דארף ער דעמאלט שטיין אין א שמחה בבחי' „לא ידע", ביז „ישתכר וירדם בשכרותו", וואס דער־מיט וועלט נתקיים „הדר קבלוהו כו'", כנ"ל:

נאר נאכמער: „המשמח לב האומ־ללים האלו דומה לשכינה", ווייל אזא ענין אז די שמחה פון א צווייטן אידן וואס איז אומלל, רופט ביי אים ארויס א שמחה גדולה ומפוארה, איז ניט שייך בא א נברא — וואס איז א מציאות בפ"ע און קרוב אצל עצמו[62] און דערפאר מוז זיין מציאות און (במילא) זיין שמחה ביי אים זיין וויכטיקער ווי שמחתו פון א צווייטן ובפרט של (עני כו') הפחות ממנו — נאר בלויז בא שכינה; און דאס וואס א איד קען שטיין (און שטייט) אין אזא תנועה, איז עס דערפאר וואס ער איז „דומה לשכינה".

און דורך אזא הנהגה איז ער מקיים דעם ענין פון „ימי משתה ושמחה" בשלימות, וואס דעמאלט וועלט אין זיין מעשה בפועל נתגלה במילואו דער גילוי פון „הדר קבלוהו בימי אחשורוש" דער „קיימו מה שקבלו כבר".

(משיחת פורים תשל"ו)

---

62) יבמות כה, ב. וש"נ.